

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-7>

УДК 338.242.021

Жалдак Г.П., Косенко М.Ю.Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ ПОПИТУ НА ТОВАРИ СПОЖИВЧОГО КОШИКА**

Анотація. У статті розглянуто структуру споживчого кошика для однієї дитини, однієї працездатної та непрацездатної особи. Проаналізовано особливості формування споживчого кошика. Визначено, що більшу частину доходів українці виділяють на продукти харчування, це становить в середньому 65% від їх доходу. Проведено порівняння споживчих кошиків в Україні та інших країнах. Розраховано еластичність попиту на товари споживчого кошика. Незважаючи на підвищення впродовж останніх п'яти років мінімальної зарплати, негативним є зростання ціни на товари та послуги. Зважаючи на сьогодишню ситуацію в країні та в світі, що склалася через всесвітню пандемію COVID-19, до споживчого кошика слід віднести такі товари як маски, антисептики та рукавички, адже на теперішній момент для їх купівлі кожен з нас витрачає значну частину бюджету.

Ключові слова: споживчий кошик, продовольчий кошик, прожитковий мінімум, еластичність попиту за ціною, рівень доходів.

Zhaldak Hanna, Kosenko MariiaNational Technical University of Ukraine
«Kyiv Polytechnic Institute named after Igor Sikorsky»**DETERMINATION OF THE ELASTICITY OF DEMAND FOR GOODS IN THE CONSUMER BASKET**

Summary. The article considers structure of the consumer basket for one child, one workable and one incapable person. As a result, we figured that some products in the consumer basket are completely absent. For example, it does not include baby food, namely mixtures for newborns, which for reasons beyond their control a simply essential for nutrition. Features of consumer basket formation were analyzed. It was concluded that from 2000 to 2015 government did not review consumer basket at all, thus it did not make any changes in it. Keeping in mind that according to the law at that time, such procedure had to be done every five years. It is determined that most of their income Ukrainians spend on food, resulting in an average of 65%, although as reported by experts, only a third of income is supposed to be allocated for food. A comparison of consumer baskets in Ukraine and other countries. As a result of this comparison, we came to the conclusion that in Ukrainian consumer basket there are no such expenses as Internet, computer equipment, fuel and car repair, without which it is difficult to imagine life of a modern person. The elasticity of demand for consumer goods is calculated. As a result of these calculations, we came to the conclusion that most goods in it are inelastic demand, meaning the magnitude of demand changes by a smaller percentage than the price. We also assessed how changes in income affect the consumption of major food groups (meat, milk, fish, fruits, vegetables). We concluded that the lowest level of elasticity is wheat bread (0.073), potatoes (0.074) and buckwheat (0.09). Also there are products in the consumer basket with single elasticity. Meaning, with an increase in household income by 1%, their consumption will increase by the same amount. Dried fruits and dairy products can be considered as goods that have a single elasticity. There are also products that are in elastic demand, they include some cereals, tea, coffee and spices. Despite the increase in the minimum wage over the past five years, increase in prices for goods and services has had a negative effect. Given the current situation in our country and in the world, caused by the global COVID-19 pandemic, consumer basket should include products such as masks, antiseptics and gloves, because at the moment each of us spends a significant part of the budget on them.

Keywords: consumer basket, food basket, subsistence level, price elasticity of income, income level.

Постановка проблеми. Як засвідчує вітчизняний та закордонний досвід, завжди поставало питання про соціально-економічний захист населення, особливо тієї частини, що має низький рівень доходів. Саме для цього в багатьох країнах світу створили споживчий кошик. Його склад та вартість мають прямий вплив на життя громадян країни. Виходячи з вартості споживчого кошика в поточних цінах, розраховуються такі важливі показники як прожитковий мінімум, мінімальна зарплата, пенсії та багато чого іншого.

Протягом існування України, як незалежної країни, споживчий кошик зазнав певних змін, завдяки яким ми маємо зараз чіткий список товарів та послуг необхідних для життя людини в Україні. Під час цього дослідження ми з'ясуємо який соціально-економічний вплив має спожив-

чий кошик на громадян України, як він відрізняється від кошиків інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок у вивченні споживчого кошику зробили вітчизняні фахівці К. Бондарчук [1], О. Піщуліна [2; 3], М. Папів [4], Е. Лібанова [5]. У кожного відмінна думка стосовно цього питання, власні рекомендації щодо покращення життя громадян за допомогою змін у споживчому кошику. Проте, актуальним все ж залишається питання аналізу структури споживчого кошика українця, та аналізу рівня еластичності на товари, що до нього належать.

Мета статті полягає у визначенні еластичності попиту на товари споживчого кошика.

Виклад основного матеріалу. Споживчий кошик – набір товарів, що характеризує типо-

вий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї [6]. До споживчого кошика відносяться також таке поняття, як продовольчий кошик. Продовольчий кошик – набір їжі (тільки їжі) що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї [6].

Як вже було зазначено, за допомогою споживчого кошика розраховується прожитковий мінімум для громадян. Він визначається відповідно до нормативів споживання, встановлених ще у 2000 році постановою Кабінету міністрів України № 656 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» [7].

Формування теперішнього набору споживчого кошику України відбувалося від початку проголошення її незалежності. Але цей шлях не був легким. Починаючи з 2000 р. до 2015 р. уряд взагалі не переглядав споживчий кошик, не вносив ніяких змін. Слід врахувати те що за Законом України стаття 3 «Про прожитковий мінімум» [8] це все потрібно було виконувати кожні п'ять років. Починаючи з 2015 р. на законодавчому рівні було встановлено що склад споживчого кошика повинен переглядатися кожен рік, але на практиці це відбувається не завжди.

Давайте розглянемо більш детально що на даний момент входить до нашого споживчого кошику. На думку багатьох експертів, витрати в споживчому кошику рекомендовано розділяти наступним чином:

Таблиця 1

**Харчові продукти, їх кількість (в кілограмах),
що розраховані на один рік для однієї дитини та їх ціни за 2020 р.**

Назва продукту	Вік дитини		Середня ціна по Україні (грн. / кг)	Назва продукту	Вік дитини		Середня ціна по Україні (грн. / кг)
	до 6 років	від 6 до 18 років			до 6 років	від 6 до 18 років	
Хлібобродукти:				Соки фруктові-ягідні і овочеві	45,6	54,8	30
хліб пшеничний	29,2	51,1	25	Сухофрукти	3,65	5,5	100
хліб житній	14,6	28	48	Цукор	18,25	23,1	22
Мука пшенична	4,6	7,9	20	Мед	1,1	1,1	120
Макаронні вироби	2,9	4	23	Кондитерські вироби	5,5	6,1	160
Крупи:				Соняшникова олія	3	5,1	35
рисова	1,3	1,8	23	Яйця (штук)	182,5	365	25 (10шт.)
манна	0,9	1,2	20	Молоко і молочні продукти:			
пшенична	2,7	3,3	15	молоко	91,3	82,1	25
гречана	2,4	3,4	35	кисломолочні напої	91,3	82,1	27
вівсяна	0,7	0,9	36	сир м'який	18,25	20,7	70
інші (ячна, перлова)	3,1	4,7	30	сметана	2,7	7,3	75
Бобові	0,6	0,8	18	сир твердий	1,8	4,3	150
Крохмаль	0,7	1,1	50	масло вершкове	7,7	12,8	150
Картопля	73	93,7	15	М'ясо та м'ясні продукти:			
Овочі:				яловичина	12,9	20	160
капуста	16,4	21,9	8	свинина	8,1	12,7	140
помідори	16,4	21,9	30	птиця	5,8	9,2	70
морква	8,2	10,9	15	субпродукти	5,9	9,1	45
огірки	6,6	8,7	25	ковбаса варена, сосиски, сардельки	4	6,3	90
бурак	6,6	8,7	10	ковбаса напівкопчена	1,3	2,1	150
цибуля	6	7,9	10	балік м'ясний, шинка	1	1,5	185
часник	0,6	0,8	90	сало	1	1,5	80
інші сезонні овочі	11,3	13	40	Риба та морепродукти:			
Баштанні (кавуні, дині)	10	15,5	12	риба свіжа, свіжоморожена	8,6	14,6	60
Фрукти:				оселедець, рибні продукти	4,2	7,3	85
зерняткові плоди, яблука,	30,1	33,4	15	Чай	0,073	0,1	200
ягоди і виноград	8,2	9,1	50	Какао	0,365	0,365	170
цитрусові та інші тропічні плоди	5,5	6,1	40	Дрожжі	0,365	0,365	60
кісточкові	5,5	6,1	30	Сіль	1,8	3,3	10
груші	5	5,5	50	Спеції	0,073	0,1	120
Горіхи	0,5	0,6	280				

Джерело: [10]

- третина доходу йде на їжу;
- 47% доходу на непродовольчі товари;
- все інше витрачається на послуги [9].

На даний момент ці рекомендації не застосовуються. Більшу частину доходів українці виділяють на продукти харчування, це становить в середньому 65% від доходу, що значно перевищує рекомендації фахівців. Слід також зазначити, що деякі товари та послуги взагалі відсутні в переліку споживчого кошику України. Так, наприклад, в нашому споживчому кошику не враховані витрати на освіту та медицину. Причина цього полягає в тому, що за законом України послуги в цих сферах повинні надаватися безкоштовно, але на практиці це не завжди працює. Що ж саме входить до споживчого кошику? Пропонуємо розглянути це по групах. Почнемо з харчових продуктів, що виділяють на дітей (табл. 1).

Проаналізувавши дані в таблиці можна дійти висновку, що деякі категорії надані в досить малій кількості. Наприклад, такі продукти як вівсянка, бобові та деякі м'ясні продукти надаються по одному кілограму на рік, а в деяких випадках, навіть, менше кілограма. Також можна помітити, що деякі харчові продукти зовсім відсутні. Так, наприклад, до споживчого кошика не входять продукти харчування для немовлят, а саме суміші для новонароджених, які по незалежним від них причин потребують саме такого харчування.

Далі розглянемо продукти харчування, що розраховані для дорослої людини (табл. 2).

Аналізуючи дані табл. 2, зазначимо, що деякі види харчових продуктів надані в малій кількості, наприклад, пшенична та вівсяна крупи. Їх кількість для однієї людини на рік становить приблизно один кілограм, що є дуже малим значенням для дорослої людини. Залежно від

Таблиця 2

**Харчові продукти, їх кількість (в кілограмах),
що розраховані на один рік для однієї дорослої людини та їх ціни за 2020 р.**

Назва продукту	Доросла людина		Ціна (грн. / кг)	Назва продукту	Доросла людина		Ціна (грн. / кг)
	Праце-здатний	Непраце-здатний			Праце-здатний	Непраце-здатний	
Хлібопродукти:				Соняшникова олія			
хліб пшеничний	62	62	25	Яйця (штук)	7,1	6,7	35
хліб житній	39	38	48	Маргарин	220	187,5	25 (10шт.)
Мука пшенична	9,4	9,1	20	Молоко та молочні продукти:			
Макаронні вироби	4	4,1	23	молоко	60	63	25
Крупи:				кисломолочні напої			
рисова	2,5	2,3	23	сир м'який	60	42	27
манна	-	0,9	20	сир твердий	10	7,6	70
пшенична	1	0,9	15	сметана	3,5	-	150
гречана	2	2	35	сир плавлений, бринза	-	1,8	125
вівсяна	1,1	1,1	36	масло вершкове	5	3,9	150
інші	0,5	0,6	30	М'ясо та м'ясні продукти:			
Бобові	1,9	1,9	18	яловичина	16	12,9	160
Крохмаль	-	1	50	свинина	8	9,5	140
Картопля	95	108	15	птиця	14	5	70
Овочі:				субпродукти			
капуста	28	27,5	8	ковбасні вироби	4	2	45
помідори, огірки	25	22	28	сало	9	6,6	100
морква	9	8	15	Риба та морепродукти:			
буяк	9	8	10	риба свіжа, свіжозаморожена	7	9,5	60
цибуля	9,1	7,1	10	оселедець	4	0,7	70
часник	0,9	0,9	90	рибні продукти	2	1,3	85
інші сезонні овочі	13	10	40	Чай	0,4	0,4	200
Баштанні	16	14,5	12	Кава в зернах мелене	0,5	0,06	350
Фрукти та ягоди:				Какао			
фрукти, ягоди свіжі	60	31	50	Цикорій	-	0,3	170
сухофрукти	4	1,8	100	Сіль	-	0,07	180
Цукор	24	22,5	22	Спеції	3	2,5	10
Кондитерські вироби	13	включені в цукор	160		0,3	0,2	120

Джерело: [10]

працездатності певні товари є відсутніми в споживчому кошику і навпаки. Якщо слідувати споживчому кошику України, виходить, що працездатній людині взагалі не потрібні манна крупа, крохмаль, сир плавлений, бринза, какао та цукор. У свою чергу непрацездатним особам не є потрібними тверді сири. Поряд із цим, зазначимо, що на практиці це не завжди відповідає дійсності, адже кожна людина споживає ці продукти незалежно від того працездатна вона чи ні.

Наступним розглянемо, що входить до споживчого кошика українця з предметів першої необхідності, гігієни та ліків (табл. 3).

Поглянувши на ці дані, можемо зазначити відсутність деяких товарів у списку (певні засоби гігієни) та малу кількість певних виділених товарів. Наприклад, відсутніми є вироби для особистої гігієни жінок, сиропи від кашлю та ін.

Окрім того, що ми вже розглянули, до споживчого кошика України входять житлово-комунальні послуги, мінімальний набір необхідного одягу, інформаційні та транспортні послуги. Також споживчим кошиком передбачено для жінок одне пальто на п'ять років, одна одиниця верхнього зимового одягу на сім років, одна пара зимового взуття на три роки, три блузки на п'ять років, три спідниці на чотири роки. В свою чергу для чоловіків розраховано одна одиниця верхнього зимового одягу на три роки, шість сорочок на чотири роки, десять шкарпеток на рік,

одна пара зимового взуття на три роки. Виходячи з цих даних ми можемо бачити, що термін передбачений для певних категорій одягу є дещо переоціненим. Людині потрібно більше ніж одне зимове пальто на три-п'ять.

Також варто зазначити, що визначальними факторами, які формують структуру споживання продуктів харчування населенням України, є, звичайно, доходи населення та цінова політика. Зв'язок між зміною доходів населення та рівнем споживання окремих товарів і послуг оцінює коефіцієнт еластичності. Щоб зрозуміти наскільки споживання певних видів товарів пов'язані із ціною політикою фірм, розрахуємо дугову еластичність продовольчого кошика (набору харчових продуктів) для дорослого працездатного українця. Розрахунки будемо проводити за формулою (1):

$$E = \frac{Q_2 - Q_1}{P_2 - P_1} \cdot \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2} \quad (1);$$

де E – коефіцієнт еластичності;

Q_1, Q_2 – обсяги споживання у відповідних періодах (у 2016 та 2020 рр. відповідно);

P_1, P_2 – ціни на товари у цих періодах.

Для визначення коефіцієнта еластичності використано дані табл. 2 та дані табл. 4.

З теорії попиту і пропозиції відомо, що попит на продукти харчування в основному нееластичний. Дійсно, наші розрахунки, що приведе-

Таблиця 3

Набір предметів першої необхідності, гігієни та ліки для однієї людини на рік та їх ціна за 2020 р.

Товар	Кількість, штук	Гарантійний строк, р.	Середня ціна по Україні (грн.)	Товар	Кількість, штук	Гарантійний строк, р.	Середня ціна по Україні (грн.)
Миючі засоби та засоби для чищення:				корвалол, каплі	1	1	12
мило туалетне (100 гр.)	14	1	13	парацетамол, таблетки, 10 шт.	3	1	8
мило господарське (250 гр.)	11	1	12	знеболюючі та спазмолітичні:			
синтетичні миючі засоби (500 гр.)	8	1	25	анальгін, таблетки, 10 шт.	3	1	10
шампунь (250 гр.)	2	1	55	дотаверин, таблетки, 10 шт.	1	1	30
крем для взуття (50 гр.)	2	1	30	сорбенти - активоване вугілля, таблетки, 10 шт.	3	1	5
Засоби гігієни:				лоратадін, таблетки, 10 шт.	2	1	15
зубна паста (75 гр.)	6	1	35	нестероїдні:			
зубна щітка	4	1	18	ібупрофен, таблетки, 50 шт.	1	1	32
парфуми	1	1	120	німесулід, таблетки, 30 шт.	1	1	40
гребінець	1	1	30	каплі для очей - сульфацил, 200 мг/мл	2	1	24
санітарно-гігієнічні вироби з паперу	12	1	7	антисептик - фурацилін, таблетки, 10 шт.	2	1	25
Предмети санітарії та ліки:				дезінфекційні засоби:			
вата (250 гр.)	4	1	35	йодіцерин, розчин, 25 мл	1	1	35
бинт	3	1	9	зеленка, розчин, 25 мл	1	1	15
таблетки, валідол (10 шт.)	5	1	9	лейкопластир бактерицидний, 10 шт.	3	1	10
заспокійливі:				жгут	1	5	45
валеріана, таблетки, 10 шт.	1	1	15	термометр медичний	1	1,5	40
корвалмент, таблетки, 30 шт.	3	1	43				

Джерело: [10]

Харчові продукти, їх кількість (в кілограмах), що розраховані на один рік для однієї дорослої працездатної людини та їх ціни за 2016 р.

Назва продукту	Доросла працездатна людина	Середня ціна по Україні (грн. / кг)	Назва продукту	Доросла працездатна людина	Середня ціна по Україні (грн. / кг)
Хлібопродукти:			Соняшникова олія	7	24
хліб пшеничний	61	20	Яйця (штук)	210	15 (10шт.)
хліб житній	37	40	Маргарин	1,8	48
Мука пшенична	9	15	Молоко та молочні продукти:		
Макаронні вироби	3,8	17	молоко	58	18
Крупи:			кисломолочні напої	58	19
рисова	3	17	сир м'який	9	50
манна	-	15	сметана	4,5	50
пшенична	1,1	13	сир твердий	3,3	115
гречана	1,9	20	сир плавлений, бринза	-	100
вівсяна	1	20	масло вершкове	4,5	135
інші	0,4	25	М'ясо та м'ясні продукти:		
Бобові	1,7	16	яловичина	15	120
Крохмаль	-	43	свинина	7,5	115
Картопля	90	7	птиця	13	58
Овочі (в тому числі солоні, квашені):			субпродукти	3,8	37
капуста	26	5	ковбасні вироби	8,5	85
помідори, огірки	23	20	сало	1,8	66
морква	8	11	Риба, морепродукти:		
буряк	8	8	риба свіжа, свіжозаморожена	6,5	45
цибуля	8,9	9	оселедець	3,7	57
часник	0,8	75	рибні продукти	1,8	76
інші сезонні овочі (кабачки, гарбуз)	12	30	Чай	0,3	170
Баштанні (кавуни, дині)	15	7	Кава в зернах мелене	0,4	300
Фрукти та ягоди:			Какао	-	155
фрукти, ягоди свіжі	58	36	Цикорій	-	160
сухофрукти	3,6	90	Сіль	2,8	8
Цукор	23	16	Спеції	0,2	110
Кондитерські вироби	12	130			

Джерело: [10]

ні у табл. 5 підтверджують цю закономірність. Більшість товарів в ньому мають нееластичний попит, тобто величина попиту змінюється на менший відсоток, ніж ціна. Далі ми оцінимо, яким чином зміна доходів населення впливає на споживання основних груп продуктів (м'ясо, молоко, риба, фрукти, овочі). З аналізу видно, що найнижчий рівень еластичності має хліб пшеничний (0,073), картопля (0,074) та крупа гречана (0,09).

В результаті розрахунків ми отримали наступні дані (табл. 5).

Існують також товари з одиничною еластичністю. Тобто зі зростанням доходів населення на 1% на стільки ж буде збільшуватися їх споживання. Зокрема до товарів, що мають одиничну еластичність можемо віднести сухофрукти та молочну продукцію. Також є товари, які мають еластичний попит, до них відносяться деякі крупи, чай, кава та спеції.

Варто також зазначити і про рівень доходів населення, оскільки на споживчий кошик має

значний вплив величина прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати тощо. Так, у 2016 році середня заробітна плата була близько 1600 грн., у 2017 – вона зросла на 50 % до 3200 грн., у 2018 становила 3723 грн., у 2019 – 4173 грн. [11]. При цьому темпи зростання доходів населення України є досить сповільненими, оскільки їх приріст на 1 % споживання м'яса буде зменшуватися на стільки ж, риби – на 3 %, фруктів – на 2,6% та овочів – на 1,1 %. Так, у 2020 р. порівняно з 2019 р. середній рівень загальних доходів на особу зріс майже на 11 %. Водночас, вплив наростаючої фінансово-економічної кризи, спричиненою пандемією, відобразився на споживчому кошику у вигляді скорочення споживання певних видів продукції. Також можемо зазначити, що незважаючи на підвищення впродовж останніх п'яти років мінімальної зарплати, негативним є зростання ціни на товари та послуги. Зазвичай лише цих коштів є недостатньо для життя, адже мінімальна зарплата розраховується на основі вартості споживчого кошика, в який не входить

Таблиця 5

Визначення еластичності попиту на товари споживчого кошика

Назва продукту	Е	Назва продукту	Е	Назва продукту	Е	Назва продукту	Е
хліб пшеничний	0,073	помідори, огірки	0,25	Соняшникова олія	0,038	птиця	0,395
хліб житній	0,289	морква	0,382	Яйця (штук)	0,093	субпродукти	0,263
Мука пшенична	0,152	буряк	0,529	Маргарин	0,239	ковбасні вироби	0,352
Макаронні вироби	0,171	цибуля	0,211	молоко	0,104	сало	0,549
рисова	-0,606	часник	0,647	кисломолочні напої (кефір, ряжанка)	0,097	риба свіжа, свіжозаморожена	0,259
пшенична	-0,667	інші сезонні овочі	0,28	сир м'який	0,316	оселедець	0,381
гречана	0,094	Баштанні (кавуни, дині)	0,123	сметана	0,263	рибні продукти	0,942
вівсяна	0,167	фрукти, ягоди свіжі	0,104	сир твердий	0,223	Чай	1,762
інші (ячна, перлова)	1,222	сухофрукти	1	масло вершкове	1	Кава в зернах мелена	1,444
Бобові	0,944	Цукор	0,135	яловичина	0,226	Сіль	0,310
Картопля	0,074	Кондитерські вироби	0,387	свинина	0,329	Спеції (лав-ровий лист)	4,6
капуста	0,160						

Джерело: розраховано авторами відповідно до джерела [10]

багато товарів та послуг на які люди витрачають кошти. Тому витрати зазвичай перевищують доходи, а це у свою чергу призводить до зниження якості життя населення, і відповідно має негативні соціально-економічні наслідки.

Якщо ж порівнювати доходи громадян в Україні з доходами в більш розвинених країнах, можна побачити величезну різницю. Зазвичай в розвинених країнах (таких як: Німеччина, Франція, США), заробітна платня становить кілька тисяч доларів, в той час як в Україні вона становить 200 – 300 доларів. У цих країнах в споживчому кошику, окрім товарів що є в нашому кошику, можна знайти витрати на такі товари та послуги як: витрати на інтернет; витрати на комп'ютерну техніку; витрати на паливе та ремонт автомобіля; витрати на походи до ресторану та кафе; витрати на відпустку; витрати на домашніх улюбленців [12]. Всі ці товари та послуги відсутні в споживчому кошику України, а витрати українця є дещо скромнішими ніж витрати людей в США, Німеччині та Франції. Це характеризує нас як менш розвинену країну як в соціальному, так і в економічному контексті та підтверджує тезу про те,

що рівень доходів переважної частини населення України настільки низький, що його підвищення збільшує попит лише на найдоступніші продукти харчування (молоко та молочну продукцію). Також, зважаючи на сьогоденну ситуацію в країні та в світі, що склалася через всесвітню пандемію COVID-19, до споживчого кошика варто віднести такі товари як маски, антисептики та рукавички, адже на сьогодні для їх купівлі кожен з нас витрачає значну частину бюджету.

Висновки і пропозиції. Отже, споживчий кошик має важливий соціально-економічний вплив на громадян України. Як засвідчив проведений нами аналіз, зміни до нього майже не вносяться, не враховуються сучасні світові тенденції, що у свою чергу певною мірою негативно впливає на рівень мінімальної заробітної платні, а отже і на рівень життя населення. Деякі необхідні для життя сучасній людині товари та послуги взагалі відсутні в ньому. Порівняно, з іншими країнами ми маємо дещо скромні потреби, які представлені в нашому споживчому кошику. Це впливає з того, що рівень доходу в нас значно нижчий ніж в більш розвинених країнах.

Список літератури:

1. Бондарчук К.П. Прожитковий мінімум як критерій встановлення соціальних стандартів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. № 4(95). С. 174–179.
2. Піщуліна О.М. Зміна методики розрахунку прожиткового мінімум – крок до реформування соціальної політики. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 1(10). С. 106–114.
3. Пищуліна О.М. Диференціація населення за рівнем доходу та ефективність інституційної організації механізмів його перерозподілу в Україні. *Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник*. 2007. № 2(3). С. 93–103.
4. Пап'єв М. Світовий досвід застосування соціальних стандартів. *Економіка України*. 2004. № 1. С. 4–8.
5. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків. За ред. Е.М. Лібанової. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, Держкомстат України. 2010. 496 с.
6. Споживчий кошик. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Споживчий_кошик (дата звернення: 09.10.2020).
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 р. № 656. *Офіційний вісник України*. 2000. № 16. 675 с.
8. Закон України від 15.07.1999 № 966–XIV (редакція від 22.05.2008). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14> (дата звернення: 10.10.2020).

9. Дієта "споживчий кошик українця". URL: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2011/12/111229_ukraine_consumers_basket_az (дата звернення: 10.10.2020).
10. Склад споживчого кошика в Україні. URL: <https://maanim.com/ua/indexes/142767-sklad-spozivchogo-koshika-v-ukrayini> (дата звернення: 09.10.2020).
11. Розміри мінімальної заробітної плати. URL: <https://services.dtkk.ua/catalogues/indexes/2> (дата звернення: 09.10.2020).
12. Вино, корм для тварин і квіти: порівнюємо споживчі кошики в Україні, США і країнах Європи. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/01/24/infografika/obshhestvo/vino-korm-zhivotnyx-i-czvety-sravnivaem-potrebitelskie-korziny-ukraine-ssha-i-stranax-evropy> (дата звернення: 09.10.2020).

References:

1. Bondarchuk, K.P. (2009). Progitkoviy minimum yak kriteriy vstanovleniа socialnih standartiv [Subsistence level as a criterion for establishing social standards]. *Formuvaniа rinkovih vidnosin v Ukraini* [Formation of market relations in Ukraine], no. 4(95), pp. 174–179.
2. Pischulina, O.M. (2009). Zmina metodiki rozrahynky progitkovogo minimum – krok do reformuvaniа socialnoi politiki [Changing the method of calculating the subsistence level is a step towards reforming social policy]. *Strategichni prioriteti* [Strategic priorities], no. 1(10), pp. 106–114.
3. Pischulina, O.M. (2007). Deferensiasia naseleniа za rivnem dohodu ta efektivniа institusynoi organizasii mehanizmv yogo pererозpodily v Ukraini [Differentiation of the population by income level and efficiency of institutional organization of mechanisms of its redistribution in Ukraine]. *Strategichni prioriteti: naukovо-analitichnui shokvartalnuі zbirnik* [Strategic priorities: scientific-analytical quarterly collection], no. 2(3), pp. 93–103.
4. Papiєv, M. (2004). Svitoviy dosvid zastosuvaniа socialnih standartiv [World experience in the application of social standards]. *Ekonomyka Ukraini* [Ukraine economy], no. 1, pp. 4–8.
5. Libanova, E.M. (2010). Lydskiy rozvitok v Ukraini: minimizasiа socialnih rizikiv [Human development in Ukraine: minimization of social risks]. Kiev: Instytut demografii ta socialnuh doslidgen im. M.V. Ptuhy NAN Ukraini, Dergkomstat Ukraini.
6. Spogivchiy koshek [Consumer basket]. Wikipedia Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Споживчий_кошик (accessed 9 October 2020).
7. Postanova Kabinety Ministriv Ukraini vid 14.04.2000 no. 656 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 14, 2000 no. 656]. *Oficiyniy visnik Ukraini* [Official Gazette of Ukraine], 2000, no. 16, p. 675.
8. Zacon Ukraini vid 15.07.1999 № 966–XIV [Law of Ukraine of 15.07.1999 no. 966–XIV (edition of 22.05.2008)]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14> (accessed 10 October 2020).
9. Diyta "spogivchiy koshek ukrayntsa" [Diet "Ukrainian consumer basket"]. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2011/12/111229_ukraine_consumers_basket_az (accessed 10 October 2020).
10. Sklad spogivchogo koshecu v Ukraini [The composition of the consumer basket in Ukraine]. Available at: <https://maanim.com/ua/indexes/142767-sklad-spozivchogo-koshika-v-ukrayini> (accessed 09 October 2020).
11. Rozmiri minimalnoi zarobitnoi plati [The size of the minimum wage]. Available at: <https://services.dtkk.ua/catalogues/indexes/2> (accessed 9 October 2020).
12. Vино, korm dla tvarin i kviti: porivnuymo spogivgi kosheci v Ukraini, USA, i krainah Evrope [Wine, animal feed and flowers: we compare consumer baskets in Ukraine, the USA and European countries]. Available at: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/01/24/infografika/obshhestvo/vino-korm-zhivotnyx-i-czvety-sravnivaem-potrebitelskie-korziny-ukraine-ssha-i-stranax-evropy> (accessed 9 October 2020).